

Asia: VN/26814/2024

Koulutustarpeen ennakointimalli

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot työryhmän esityksestä

Elinkeinoelämän Oppilaitokset EOL ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja lausuu kunnioittaen seuraavaa:

Esitetty malli ennakoisi koulutustarvetta työllisyyden ja palkkakehityksen viitekehyksestä. Aiemmin koulutustarpeen ennakkoinnissa on korostunut toimialojen tarpeiden ennakointi tarve-ennusteisiin pohjaten. Kaikkineen on tarpeellista, että koulutustarpeita voidaan ennakoida ja että myös poliittisten päätösten olisi mahdollista nojata mahdollisimman hyvin tutkittuun tietoon. Esitetty malli on yksi, tosin hyvin kapea, tarkastelu yhdestä valitusta näkökulmasta. EOL ry painottaa, että kokonaisvaltaisen ja työmarkkinarealistisen ennakointitiedon saamiseksi mallin lisäksi tulisi huomioida myös muita koulutustarvetta määrittäviä seikkoja. Esitetty malli voi tällaisenaan johtaa tulkintaan, jossa korostuu korkeakoulutettujen ylitarjonta ja ammatillisen koulutuksen suorittaneiden alitarjonta suhteessa työmarkkinoiden reaaliseen tarpeeseen osaavasta työvoimasta eri toimialoilla. Erityisen tärkeää on, että tarvetta määritellään ensisijaisesti työelämän tarpeen mukaan. Tätä työelämälähtöistä näkökulmaa ministeriö on peräänkuuluttanut esimerkiksi ammatillisen koulutuksen osalta ja sen soisi myös tässä ennakointimallissa olevan keskiössä.

EOL ry kiinnittää huomiota myös valmistelun kapea-alaisuuteen. Mallin työstämisessä olisi varmasti ollut hyödyllistä hyödyntää ministeriön virkakunnan ohella niin ennakkoinnin ammattiorganisaatiota Opetushallitusta, koulutusta tarjoavia organisaatioita kuin elinkeinoelämää, jonka koulutustarpeisiin tulee vastata mahdollisimman laadukkaasti ja tehokkaasti.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakkoinnin periaatteita

Esitetty malli ennakoisi koulutustarvetta työllisyyden ja palkkakehityksen viitekehyksestä. Kokonaisvaltaisemman ja työmarkkinarealistisemmän ennakointitiedon saamiseksi mallin lisäksi tulisi huomioida myös muita koulutustarvetta määrittäviä seikkoja. Esitetty malli ei esimerkiksi ota

tarpeeksi huomioon toimialojen reaalisia tarpeita alueellisesti. Mallia pitäisi täydentää tai mallin rinnalle tuoda muun muassa alueellinen ja eri toimialojen tuottama tieto koulutustarpeesta. Nyt mallissa korostuu koulutusasteiden välinen tarkastelu, jolloin muun muassa jatkuvan oppimisen näkökulma jää vähäiseksi. Esimerkiksi työn murros teknologisine kehityksineen haastaa toimialojen kehittymistä ja työmarkkinoilla pysymisen ja siellä kehittymisen edellytyksenä usein on esimerkiksi ammatillinen jatko- tai täydennyskoulutus. Toisaalta ammatillinen koulutus on myös keskeinen, kun esimerkiksi jollain alueella tehdas sulkee ovensa ja henkilön tulee uudelleen kouluttautua toiselle alalle. Alalta toiselle siirtyminen ei välttämättä näy nousevana palkkakehityksenä tai koulutusasteelta toiselle siirtymisenä, mutta on ollut keskeinen, jotta työmarkkinoilla on pysytty tai sinne uudelleen päästy. Esitetty malli voi tällaisenaan johtaa tulkintaan korkeakoulutettujen ylitarjonnasta ja ammatillisen koulutuksen suorittaneiden alitarjonnasta. Suomi ei myöskään ole yksi yhtenäinen työllisyysalue vaan koulutustarpeet eroavat myös esimerkiksi alueellisesti.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakointimallin toteutusta

Nuorisoikeiluokan pienentyessä ja työn jatkuvassa murroksessa korostuu aikuisten osaamisen kehittäminen, jossa ammatillinen koulutus on keskiössä. Valitut mittarit ohittavat ammatillisen jatkuvan oppimisen merkittävyyden työn tuottavuudessa, työssä pysymisessä ja siinä kehittämisessä. On myös ongelmallista, jos ennakkoinnin yhdeksi johtavaksi elementiksi päätetään valita palkkataso. Koulutustarpeen ennakkoinnin tulee perustua elinkeinoelämän toimiala-kohtaiseen tarpeeseen, jotta työvoiman tarpeeseen voidaan aidosti vastata.

Lausunnonantajan näkemykset koskien työryhmäraportin mukaisen perusskenaarion ennakointitulosta

Palkkakehitys yhtenä työn tuottavuuden keskeisenä mittarina johtaa mallin mukaan vääjäämättä korkeakoulutettujen tarpeen korostumiseen. Valittu näkökulma on kuitenkin vain yksi mahdollinen tarkastelukulma. EOL ry painottaa, että yritykset itse raportoivat osaavan työvoiman tarpeesta, jonka koulutusjakauma on noin puolet korkeakoulutettuja ja puolet ammatillisen koulutuksen saaneita. Toimialakohtaisia eroja toki on. Valitun mallin mukaan luonnollisesti ammatillisen koulutuksen saaneiden tarve vähenee ja korkeakoulutettujen kasvaa, sillä palkkakehitys työn tuottavuuden keskeisenä mittarina tuottaa luonnollisesti korkeakoulutettujen tarpeen korostumisen. Kuitenkin osaavan työvoiman tarpeen tyydyttäminen, johon koulutustarpeen ennakkoinnilla tulisi vastata, on esitettyä mallia monipolvisempi kokonaisuus. Koulutustarpeen ennakointi tulisi jatkossakin perustua esitettyä laajempaan, toimialakohtaiseen, alueelliseen ja yhteiskunnan moninaiset ilmiöt huomioon ottavaan näkökulmaan.

Koriseva Soile
Elinkeinoelämän Oppilaitokset EOL ry